

Parshat Devarim - Shabbat Chazon Sinat Chinam – Hatred Is Not Baseless

Simon Wolf

In the Gemara Yoma, Chazal query as to what was the primary cause for the destruction of the two temples. Despite the fact that the Mishna in Ta'anit notes that both the First and Second Temple were destroyed on the same day, the ninth of Av,¹ the Gemara concludes that their fate was sealed for vastly different reasons. The First Temple met its end because Bnei Yisrael were wantonly violating the three cardinal sins, idol worship, illicit relations and murder (עבודת זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים).² On the other hand, the waning years of the Second Temple saw a people who were engaged in Torah study, who demonstrated alacrity in discharging Mitzvot and who performed acts of kindness (תורה, מצות וגמילות חסדים); they did not fall prey to the transgressions of the First Temple era.³ So what was their Achilles' heel? They were plagued by Sinat Chinam (שנאת חנם), which is loosely translated as "baseless hatred." As evidenced by the return of the exile and the rebuilding of the First Temple after only seventy years versus the Second Temple that languishes in a state of desolation for nearly two millennia, the Gemara concludes that Sinat Chinam must be a more severe violation than the three cardinal sins.⁴ In a similar vein, Chazal note that the generation of the Flood was annihilated because they did not treat each other properly (חמס)⁵ whereas the generation of the Tower of Babel, despite their heresy and rebellion against God, survived because they demonstrated unity and respect for one and another.⁶ What is so grievous and pernicious about Sinat Chinam?

The oft quoted Yerushalmi states that "any generation in which it [the Temple] is not rebuilt, it as if they [that generation] destroyed it."⁷ If that is the case then it implies that the problem of Sinat Chinam still persists. In order to arrest this cycle of perpetual Sinat Chinam, it requires one to better comprehend the causes and manifestations of Sinat Chinam. Only once one understands and is aware

of what Sinat Chinam is can they successfully attempt to root out this problem. Firstly, the translation of Sinat Chinam as "baseless hatred" is misleading; it is an oxymoron. There is always something that causes or triggers a person to hate another person; no matter how irrational, all hatred has a reason. Therefore, calling it "baseless hatred" undermines one's ability to address the underlying behavior. The term "Son'ai Chinam (שנאי חנם)" is mentioned twice in Tehillim.⁸ In both instances, it is poetically paired with "Ovai Sheker (איבי שקר)." Once again here, Ovai Sheker cannot simply be translated as "false enemies" since Dovid HaMelech is obviously referring to individuals who hate him and consider him an enemy. As the Malbim notes, in general, hatred is not simply generated out of thin air, but rather stems from some evil that was perpetrated or visited upon a person or some deficit or flaw that is detected in the object of the despise.⁹ Dovid's claim is that those reasons that precipitated their ire and triggered their hatred are "without sufficient cause" or "unjustified," maybe even false. Nevertheless, no matter how fallacious, there still is a reason for their hostility towards Dovid. Given that "Chinam (חנם)" is utilized in these verses synonymously with "Sheker (שקר), a better definition of "Sinat Chinam (שנאת חנם)" might be "disproportionate hatred" – meaning, even though there might be sufficient reason for the ill will one feels towards another, it should not deteriorate into hatred or produce strong visceral animosity disproportionate to that which triggered those negative feelings.

The Pasuk in Parshat Mishpatim says, "When you see the donkey of the one you hate (שנאיך) lying under its burden and would refrain from raising it, you must nevertheless raise it with him."¹⁰ The Gemara in Bava Metzia indicates that if one has the option to unload his friend's animal (אוהב לפרוק)¹¹ or load his enemy's animal (ושונא לטעון), it is incumbent upon him to help the one he hates in order to subdue his (evil) inclination (כדי לכוף את יצרו).¹² While the Gemara sets an idyllic tone and proposes a lofty goal of character improvement, the underlying

¹ חמשה דברים אירעו את אבותינו בשבעה עשר בתמוז וחמשה בתשעה באב...בתשעה באב נגזר על אבותינו שלא יכנסו לארץ וחרב הבית בראשונה ובשניה ונלכדה ביתר ונחרשה העיר משכננס אב ממעטין בשמחה: (תענית כו: וכו'. משנה תענית ד,ו)
² מקדש ראשון מפני מה חרב? מפני שלשה דברים שהיו בו: עבודה זרה, וגילוי עריות, ושפיכות דמים. (יומא ט:)
³ אבל מקדש שני, שהיו עוסקין בתורה ובמצות וגמילות חסדים מפני מה חרב? מפני שהיה בו שנאת חנם. (שם)
⁴ ללמדך ששקולה שנאת חנם כנגד שלש עבירות: עבודה זרה, גילוי עריות, ושפיכות דמים... רבי יוחנן ורבי אלעזר דאמרי תרווייהו: ראשונים שנתגלה עונם - נתגלה קצם, אחרונים שלא נתגלה עונם - לא נתגלה קצם. אמר רבי יוחנן: טובה צפורן של ראשונים מכריסין של אחרונים. - אמר ליה ריש לקיש: אדרבה, אחרונים עדיפי, אף על גב דאיכא שעבוד מלכות - קא עסקי בתורה! אמר ליה: ביה תניח, שחזרה לראשונים ולא חזרה לאחרונים. (שם)
⁵ ויאמר ה' לנח קץ כל בשר בא לפני. אמר רבי יוחנן: בא וראה כמה גדול כחה של חמס, שהיה דור המבול עברו על הכל ולא נחתם עליהם גזר דינם עד שפשטו ידיהם בגזל, שאמר כי מלאה הארץ חמס מפניהם והנני משחיתם את הארץ. (סנהדרין קח.)
⁶ ומשם הפיצם - למד שאין להם חלק לעולם הבא. וכי אי זו קשה, של דור המבול או של דור הפלגה, אלו לא פשטו יד בעיקר, ואלו פשטו יד בעיקר כביכול להלחם בו, ואלו נשפטו, ואלו לא נאבדו מן העולם. אלא שדור המבול היו גזלנים והיתה מריבה ביניהם
www.swdaf.com

לך נאבדו, ואלו היו נוהגים אהבה ורעות ביניהם, שנאמר שפה אחת ודברים אחדים. למדת ששני המחלוקת וגדול השלום: (רש"י בראשית יא,ט)
⁷ שאלו את ר' אליעזר דורות האחרונים כשרים מן הראשונים אמר להן עידיכם הבחירה יוכיח אבותינו העבירו את התקרה (ישעי' כב ח) ויגל את מסך יהודה אבל אנו פגענו את הכתלים [תהלים קלז] האומרים ערו ערו עד היסוד בה אמרו כל דור שאינו נבנה בימיו מעלין עליו כאילו הוא החריבו. (ירושלמי יומא א,א)
⁸ אֶל־יִשְׁמַחֲוּלֵי אִיבֵי שֶׁקֶר שֶׁנְּאִי חָנָם יִקְרְצוּ־עֵינָיו: (תהלים לה:יט) ׀ רָבּוּ מִשְׁעֵרוֹת רִאשֵׁי שֶׁנְּאִי חָנָם עֲצָמוּ מִצְמִיתֵי אִיבֵי שֶׁקֶר אֲשֶׁר לֹא־גִזְלֹתֵי אִזְ אֲשִׁיב: (שם סט,ה)
⁹ אל ישמחו לי האויב איבתו גלויה והוא שמח בגלוי לז"א אל ישמחו לי, ולרוב תהיה האיבה בעבור סבה כמו שעשה עמו רעה, וכדומה, לז"א שהוא איבת שקר כי לא עשה להם רעה, והשונא הוא בלב ואינו שמח בגלוי רק קורץ עין יתן עצבת, ולזה אומר אל יקרצו עין - והשונא תהיה בעבור מום או דופי שמצא בו, לז"א שונאי חנם. (מלבי"ם ביאור ענין תהלים לה:יט)
¹⁰ כִּי־תִרְאֶה חֲמֹר שֶׁנְּאִי רִבֵּץ תַּחַת מִשְׁאֲלוֹ וְחִדְלָתָּ מֵעֲזֹב לוֹ עֲזָב תַּעֲזָב עִמּוֹ: (שמות כג,ה)
¹¹ לֹא־תִתְאָה אֶת־חֲמֹר אֲחִיךָ אֲוֹ שׁוֹר וְנִפְלִים בְּדָרְךָ וְהִתְעַלְמָתָּ מֵהֶם הֲקֵם תִּקְוִים עִמּוֹ: (דברים כב,ד)
¹² תא שמע: אוד לפרוק ושונא לטעון - מצוה בשונא כדי לכוף את יצרו. ואי סלקא דעתך צער בעלי חיים דאורייתא, הא עדיף ליה! - אפילו הכי, כדי לכוף את יצרו עדיף. (בבא מציעא לב:)

circumstances seem to be somewhat problematic. In Parshat Kedoshim, the Torah enjoins "You shall not hate your brother in your heart (לֹא-תִשְׂנֵא אֶת-אָחִיךָ בְּלִבְבְּךָ). Reprove your kinsman but incur no guilt because of him."¹³ The Ibn Ezra notes that the requirement to not hate your fellow brother is the opposite of the directive found in the following Pasuk, "Love thy brother as yourself (וְאָהַבְתָּ לְרֵעִי)."¹⁴ He continues that all of these are requirements of the heart, a demand on controlling one's emotions and feelings, and through adherence to these principles you will remain resident in the Land of Israel since Sinat Chinam was the cause of the destruction of the Second Temple.¹⁵ If that is true then how is it then that the Gemara condones this individual's feelings of hate through a proposed scenario in which he is choosing between someone he hates and someone he likes?

In the Gemara in Pesachim, it raises this issue and asks, "who is the 'hated' party in the verse in Mishpatim that one is required to help (כִּי-תִרְאֶה חֲמוֹר)?"¹⁶ It suggests that it cannot be a reference to someone outside of Bnei Yisrael because we have a tradition that the Pasuk is speaking about a fellow member of Bnei Yisrael. The Gemara then reiterates its question as to the permissibility of hating a member of Bnei Yisrael based on the verse in Parshat Kedoshim restricting such behavior (לֹא-תִשְׂנֵא אֶת-אָחִיךָ בְּלִבְבְּךָ). The Gemara concludes that it must be speaking about someone who alone has witnessed another member of Bnei Yisrael engaging in an impropriety. Since the verse only requires one not to hate "your brother (אָחִיךָ)," Chazal indicate that such a term only refers to someone who is "your brother in the Mitzvot (אחיר),"¹⁷ or, in other words, someone who abides by the laws of the Torah. On the other hand, someone who abrogates the Mitzvot of the Torah, it is incumbent upon one to "hate" such an individual (מצוה לשנאתו). Tosafot is perplexed by the Gemara's conclusion.¹⁷ If one is obligated to "hate" such an individual, how can the Gemara in Bava Metzia demand of an individual to engage in helping such a "hated" party (אוהב לפרוק ושונא לטעון - מצוה) כדי לכוף את (בשונא) in order to curb his emotions (מצוה) That would imply that such feelings (יצרו

and behavior is frowned upon and we would expect one to overcome those improper emotions. In reconciling these seemingly contradictory requirements of Chazal, Tosafot provides a keen insight into the psychology of hatred.

The verse in Mishlei states, "Like water, a face is to a face, one man's heart is to another (כְּמַיִם הַפְּנִיִּים)."¹⁸ Rashi explains the verse as meaning, just as water acts as a mirror by reflecting the face that one displays, if one laughs, it laughs back, if one wears a scorn, it scorns at them. Similarly, the heart of one individual reflects the emotions displayed to them by another.¹⁹ When one is conscious that their friend loves and cares about them, they reflect a similar demeanor towards their friend; vice versa, if one is aware that someone dislikes or hates them, they are likely to respond with a similar comportment. The Gemara in Yevamot quotes this Pasuk to explain the uneasy relationship that exists between relatives such as a mother-in-law and daughter-in-law, step-mother and step-daughter.²⁰ Even though only one party "naturally" has a reason to dislike the other, nevertheless, the relationship is fraught with tensions bilaterally because the negative feelings projected by one party are reflected back by the party that is the object of that scorn.²¹

Tosafot quotes this principle to resolve the contradiction noted above and to explain the insidious nature of hatred. It is a slippery slope. Even though one is justified in disliking an individual because of what they have done (מצוה לשנאתו), it leads to a perpetually deteriorating circle of hate. When the recipient of that ill will is conscious of the distaste harbored against them, they are resentful and reflect back a similar emotion. That mutual dislike continues to be reinforced and strengthened each time one encounters the negative emotions displayed by the other party. This leads to a helical deterioration in their relationship whereby they come to an increasing and intensifying dislike of one and another until they reach the point of "complete hatred (ובאין מתוך כך לידי שונא גמורה)" of one and another. Tosafot posits that this is why the Gemara in Bava Metzia indicates there is a value in giving precedence to helping one's enemy (שנאך) in order

¹³ לֹא-תִשְׂנֵא אֶת-אָחִיךָ בְּלִבְבְּךָ הַיּוֹכֵחַ תּוֹכִיחַ אֶת-עַמִּיתְךָ וְלֹא-תִשָּׂא עָלָיו חֲטָא: (ויקרא י"ז, י"ז)

¹⁴ לֹא-תִשְׂנֵא אֶת-אָחִיךָ בְּלִבְבְּךָ עִמָּךְ וְאָהַבְתָּ לְרֵעִי כְּמִי שְׂנֵא: (שם י"ז, י"ח)

¹⁵ לא תשנא את אחיך הפך ואהבת לרעך (יח). והנה אלה המצוות כולם נטועות בלב,

ובהשרם ישבו בארץ, כי על שנאת חנם חרב בית שני. (אבן עזרא ויקרא י"ז, י"ז)

¹⁶ אחר רבי שמואל בר רב יצחק אמר רב: מותר לשנאתו. שנאמר כי יראה חמור שונאך

רבץ תחת משאו מאי שונא? אילימא שונא נכרי - והא תניא: שונא שאמרו - שונא

ישראל, ולא שונא נכרי. אלא פשיטא - שונא ישראל. ומי שריא למסניה? והכתיב לא

תשנא את אחיך בלבבך - אלא: דאיכא סהדי דעביד איסורא - כולי עלמא נמי מיסני סני

ליה, מאי שונא האי? אלא לאו כי האי גונא, דחזיא ביה איהו דבר ערוה. רב נחמן בר

יצחק אמר: מצוה לשנאתו, שנאמר יראה ה' שנאת רע. (פסחים ק"ג):

¹⁷ שראה בו דבר ערוה - ואם תאמר דבאלו מציאות (ב"מ דף לב: ושם) אמרין אוהב

לפרוק ושונא לטעון מצוה בשונא כדי לכוף את יצרו והשתא מה כפיית יצר שייך כיון

דמצוה לשנאתו ו"ל כיון שהוא שונא גם חברו שונא אותו דכתיב (משלי כז) כמים

הפנים לפנים כן לב האדם לאדם ובאין מתוך כך לידי שונא גמורה ושייך כפיית יצר.

(תוד"ה שראה פסחים ק"ג):

¹⁸ כְּמַיִם הַפְּנִיִּים לְפָנָיִם כְּנֵרֵי הָאָדָם לְאָדָם: (משלי כז, י"ז)

¹⁹ כמים - הללו הפנים שאתה מראה לתוכן הן מראות לך: כן לב האדם לאדם - חברו לפי מה שאדם יודע שחבירו אוהבו כן הוא מראה לו פנים: (רש"י משלי כז, י"ז ועיין רש"י בהערה 21)

²⁰ ...בשלמא חמותה סניא לה לכלה, דאמרה קאכלה לגירסני, אלא כלה מאי טעמא סניא

לחמותה? בשלמא בת הבעל דסניא לאשת האב, דאמרה קאכלה לגירסני דאם, אלא

אשת האב מאי טעמא סניא לבת הבעל? אלא מאי מוסף תרתי? אלא, כלה מ"ט סניא

לחמותה? דמגלה לבנה כל דעבדה, אשת אב נמי סניא לבת הבעל, דמגלה לאביה כל

דעבדה. ורבנן: כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם. ורבי יהודה? היא בדברי

תורה כתיב. (יבמות ק"ז.)

²¹ ורבנן כמים הפנים לפנים - קרא כתיב כמים הפנים לפנים כמים הללו שאדם צופה בהן

ורואה בהם פנים כפניו אם הוא שוחק הם שוחקות ואם הוא עוקם הם עקומות כן לב

האדם לאדם האחר אם הוא אוהב את זה גם זה הוא אוהבו ואם הוא שונא את זה גם

הוא שונאו הלכך לא בעי לאוספיהו דמטעמא קמא שמעינן דאין נאמנות דאין דחמותה

סניא לכלה משום דקאכלה לגירסנא כלה נמי סניא לחמותה דסניא לה וכיון דבת הבעל

סניא לאשת אב אשת אב נמי סניא לה לדידה. רש"י יבמות ק"ז.)

to quash their inclination (כדי לכוף את יצרו). That one act of kindness and generosity can arrest the ever deteriorating nature of their relationship.

One simple act allows one to stem the negative reinforcement engendered by their mutually negative emotions. For the one performing the act, it reminds them that the justification for their disliking this individual (מצוה לשנאתו) is because of what they have done and not because of who they are. As Beruria chastises Rabbi Meyer in the Gemara Berachot that he should not pray for the demise of the hooligans that were causing him difficulty, but rather beseech God that they should repent.²² She bases her position on the verse in Tehillim (יְתִמּוּ חַטָּאִים מִן־הָאָרֶץ (חַטָּאִים מִן־הָאָרֶץ) where we ask God to eliminate the sins, and not the sinners, from the world (יְתִמּוּ חַטָּאִים) (ולא החוטאים).²³ The objective in displaying dismay and negativity is for constructive purposes. It is to engender a different response and behavior from the other party, not to create an environment of animosity. One should not wish for the demise of the other, but rather for the rectification of their misdeeds. This can only be done when one loves the person, but detests their behavior. That difficult bifurcation is allowed to come to the forefront when one helps their "enemy" or prays for their well-being. The Beracha of Rava'einu in Shemoneh Esrei can be a constructive outlet for one's disappointment with another's behavior or conduct; one can request of God to provide physical health, mental health and healthy character, responses and behavior for oneself and for others.

From the perspective of the recipient of the scorn, this act of kindness gives a much needed respite from the self-reinforcing negative emotions and allows them to reflect on the true cause of the other party's aversion to them. They can now separate between what they considered and sensed as generic dislike for them and the behaviors that have generated the negative feelings harbored by others towards them. It allows them to begin a process of self-introspection from which they can begin a process of rectification rather than reflexive scorn. The good feelings engendered by this act of

kindness give them the self-confidence and self-worth to make the needed changes.

The Gemara pins the destruction of the Second Temple on Sinat Chinam. It is not "baseless hatred," but rather "disproportionate hatred" that is because hatred, scorn and negative emotions are never static. As noted by the Tosafot, the natural human response to encountering this negativity is reflexive in nature and therefore sets off a snowballing effect that fosters growing adversity and intensifies the deteriorating relationship. All it takes to stem that natural progression is one positive act. As the Ibn Ezra pointed out, "You shall not hate your brother in your heart (לֹא־תִשְׁנֵא אֶת־) (אָחִיךָ בְּלִבְבְּךָ) and "Love thy brother as yourself (וְאָהַבְתָּ לְרֵעֶךָ כְּמוֹךָ) are a pair; one constructive act can lead to much positivity.

Tisha B'Av, by cutting off the natural human interaction (אין שאלת שלום לחבירו בת"ב),²⁴ affords us the opportunity to reflect on our relationships. It gives pause to the default behaviors and emotions we engage in so that we can put an end to the Sinat Chinam and put a halt on those ever deteriorating relationships and make a turn and change for the better. If one little act of goodness can arrest the atrophy of "disproportionate hatred," then many little acts of goodness, positiveness and kindness, especially towards those that we have strained relationships with, can create a groundswell of constructive emotions. The same destructive reflexive human nature that allows us to wallow in hatred and negativity can be co-opted to work in our favor. Positive emotions and engagement beget more positivity; good feelings are contagious. Tisha B'Av gives us the chance to inoculate ourselves against Sinat Chinam and begin a cycle of Ahavat Chinam. All it takes is a little Lo Tisna (לֹא־תִשְׁנֵא אֶת־) (אָחִיךָ בְּלִבְבְּךָ), a little pushback on one's natural inclinations (כדי לכוף את יצרו) and V'Ahavta L'Reyacha Kamocho (וְאָהַבְתָּ לְרֵעֶךָ כְּמוֹךָ) can't be far behind.

Shabbat Shalom

²² הנהו בריוני דהוו בשבבותיה דרבי מאיר והוו קא מצערו ליה טובא, הוה קא בעי רבי מאיר רחמי עליהו כי היכי דלימותו. אמרה ליה ברוריא דביתהו: מאי דעתך? - משום דכתיב: יתמו חטאים, מי כתיב חוטאים? חטאים כתיב! ועוד, שפיל לסיפיה דקרא: ורשעים עוד אינם, כיון דיתמו חטאים - ורשעים עוד אינם? אלא, בעי רחמי עליהו דלהדרו בתשובה - ורשעים עוד אינם. (ברכות י. ועיין במהרש"א שם)

²³ יְתִמּוּ חַטָּאִים מִן־הָאָרֶץ וְרַשְׁעִים עוֹד אֵינָם בְּרַגְלֵי גְפָשִׁי אֶת־יִקְנֹק הַלְלוּ־הָ: (תהילים קד, לה)

²⁴ אין שאלת שלום לחבירו בת"ב, והדיוטות שאינם יודעים ונותנים שלום, משיבים להם בשפה רפה ובכובד ראש. (שו"ע או"ח תקנד, כ)